

Зміст

ЕПОХА ПЕРША ЧАС АМАТОРІВ	7
ЕПОХА ДРУГА ЧАС ПЕРШОПРОХОДЦІВ	139
ЕПОХА ТРЕТЯ ЧАС ПРОФЕСІОНАЛІВ	329

СЛОВНИК

Танатонавт, ім., чол. р. (від грецьк. *θάνατος* — смерть і *ναύτης* — мореплавець). Дослідник смерті.

ПІДРУЧНИК З ІСТОРІЇ

Кілька дат для запам'ятовування

1492 рік — перші кроки на американському континенті

1969 рік — перші кроки на Місяці

2062 рік — перші кроки на континенті мертвих

2068 рік — перші публікації про шлях переселення душ

Підручник з історії для 2-го класу початкової школи

ЕПОХА ПЕРША

ЧАС АМАТОРІВ

1. Підручник з історії

Колись усі люди боялися смерті. Вона була таким собі постійним фоновим шумом, про який ніхто ніколи не забував. Кожен знав — ти можеш робити що завгодно, але врешті-решт ти зникнеш. І ця тривожна думка пригнічувала будь-які радощі.

Вуді Аллен, американський філософ кінця ХХ століття, так описав настрій того часу: «Доки людина буде смертною, вона ніколи не матиме спокою».

Підручник з історії для 2-го класу початкової школи

2. Щоденник Мікаеля Пенсона

Чи маю я право все розповісти?

Тепер, коли озираюсь назад, мені важко повірити, що все це відбувалося насправді. Мені важко повірити, що я був учасником цієї дивовижної епопеї. І мені важко повірити, що я вижив, аби посвідчити про неї.

Бо ніхто не міг собі уявити, що все розвиватиметься так стрімко і зайде так далеко. Ніхто.

Що саме підштовхнуло нас до цього божевілля? Не знаю. Можливо, дурість, яку називають цікавістю. Тією самою цікавістю, яка змушує нас зазирати до провалля, щоб переконатися, яким жахливим буде падіння, якщо зробимо ще хоч крок.

А може, це жага пригод — у світі, що тоне в лінощах і нудьзі?

Хтось скаже: «Так було написано, і так мало статися». Я не вірю в долю, визначену наперед. Я вірю, що люди роблять вибір і несуть за нього відповідальність. Їхній вибір визначає долю людини, і, можливо, вибір людини визначає долю Всесвіту.

Я пам'ятаю все, кожну мить, кожне слово, кожне відчуття цієї великої пригоди.

Чи маю я право все вам розповісти?

Реверс: розповім. Аверс: збережу таємницю.

Реверс.

Щоб зрозуміти, з чого все почалося, мені треба повернутися в далеке минуле, у моє дуже далеке минуле.

3. Поліційне досьє

Загальна характеристика

Прізвище: Пенсон

Ім'я: Мікаель

Волосся: каштанове

Очі: карі

Зріст: 1 м 75 см

Особливі прикмети: немає

Додаткові відомості: першопроходець танатонавтського руху

Слабкі сторони: невпевненість у собі

4. У Дюпона м'яса повно

Як і в усіх дітей, у мене був день «С» — день, коли я відкрив для себе існування смерті. Першим небіжчиком у моєму житті був якраз

чоловік, при звичаєний жити серед трупів. Це був пан Дюпон, наш м'ясник. У нього на вітрині великими літерами писало: «У Дюпона м'яса повно». Якось уранці мама повідомила, що ми не зможемо придбати вирізки для недільного обіду, бо пан Дюпон помер. Його розчавила туша шаролезької корови, яка зненацька зірвалася з гака.

Мені було тоді близько чотирьох років. Несподівано я запитав, що означає слово: «П.О.М.Е.Р.».

Мені здалося, що мама знітилась, як і тоді, коли я поцікавився, чи протизаплідні пігулки змогли б мене вилікувати від кашлю.

Вона потупила очі.

— Ну, е-е, померти означає «піти геть».

— Як вийти з кімнати?

— Не тільки з кімнати. І з будинку, і з міста, і з країни.

— Поїхати далеко-далеко? Як на канікулах?

— Ну... ні, не зовсім. Бо коли хтось мертвий, він уже не рухається.

— Не рухатися і подорожувати далеко-далеко? Круто! Хіба так можна?

Можливо, саме ця незграбна спроба матері пояснити смерть м'ясника Дюпона заклала в мені ґрунт цікавості, на якому значно пізніше Рауль Разорбак зміг проростити зерна своєї маячні.

Принаймні так мені здається.

Через три місяці, коли мені повідомили, що померла моя прабабуся Аглая, я, здається, заявив: «Бабуня Аглая померла? Дивно. Не думав, що вона на таке здатна!». Розлючений прадідусь, страхітливо поводячи очима, вигукнув слова, які я ніколи не забуду:

— То ти не знаєш, що смерть — *найжахливіша річ, яка тільки може статися!*

Ні. Я цього не знав.

— Ну... я думав, що... — пробурмотів я.

— *З такими речами не жартують!* — добивав він мене. — Якщо у світі є щось, із чим не можна жартувати, то це — смерть!

Тато підхопив естафету. Усі намагалися пояснити мені, що смерть є абсолютним табу. Про неї не говорять, про неї не згадують, а саме це слово вимовляють із трепетом і повагою. У жодному разі не можна вимовляти його намарно, аби не накликати біду.

Я пережив потрясіння.

— Твоя прабабуня Аглая померла! Це жахливо! І якби ти не був таким безсердечним... ти би плакав!

Мушу сказати, що от із мого брата Конрада від самого світанку сльози текли як із мокрої губки.

Тобто коли люди помирають, треба плакати? Мені ніхто ніколи такого не казав. Треба ж попереджати про такі речі.

Щоб я таки заплакав, тато, роздратований моєю дитинною зухвалістю, нагородив мене кількома ляпасами. Він сподівався, що я закарбую собі: перше, що «смерть — найжахливіша річ, яка тільки може статися», і друге, що «з такими речами не жартують».

— Чому ти не плакав? — взявся за своє батько, коли ми повернулися з похорону прабабусі Аглаї.

— Дай йому спокій, Мікаелеві лише п'ять років, він навіть не знає, що таке смерть, — спробувала захистити мене мама.

— Все він знає, але думає тільки про себе, а смерть інших його не обходить. Побачиш, коли ми помremo, він також не плакатиме!

Саме тоді я зрозумів, що смерть — це не смішки. Тепер, коли я дізнавався про чийсь відхід, я намагався думати про щось дуже сумне... наприклад, про варений шпинат. Сльози накочувалися самі собою, і це всім подобалося.

Згодом я зустрівся зі смертю віч-на-віч. Річ у тому, що в сім років помер я сам. Це сталося гарного ясного лютого дня. Січень видався дуже теплий, а після такого січня часто буває дуже сонячний лютий.

5. Де герой у кінці помирає

— *Обережно!*

— Ой лихо...

— Боже мій!

— Обережно! Хіба ви не бачите, що він...

— Ні-і-і!!!!!!!

Довгий скрегіт гальм. Глухий і м'який удар. Я біг за м'ячем, який викотився на дорогу, і бампер зеленої спортивної автівки підрізав

мене просто під колінами, де найніжніша шкіра. Ноги відірвалися від землі. Мене катапультиувало в небо.

Повітря свистіло у вухах. Я злетів догори. Свіжий вітер увірвався до роззявленого рота. Піді мною, далеко внизу, схвильовані перехожі обмацували мене з усіх боків.

Якась жінка зойкнула, побачивши, як я злітаю. Кров витікала з моїх штанів і розпливалася калюжею на асфальті.

Усе відбувається, наче в уповільненій зйомці. Я лечу на рівні дахів, оглядаючи рухомі постаті в мансардах. Уперше в моїй голові зринає питання, яке часто навідуватиме мене згодом: «Що я тут роблю?».

На якусь мить я завис посеред неба і зрозумів, що нічого не розумію.

Хто я?

Звідки я?

Куди йду?

Вічні питання. Кожен їх колись собі ставить. Я поставив їх собі в ту мить, коли помирав.

Я піднявся дуже високо. Я стрімко спустився. Гупнув плечем до капота зеленої спортивної автівки. Відбився і вдарився головою до краю хідника. Хрускіт. Глухий звук. Наді мною схилилися перелякані обличчя.

Я хотів щось сказати, але вже не міг нічого ані зробити, ані вимовити, ані ворухнутися. Сонячне світло почало поволі слабнути. У лютому все-таки сонце ще надто несміливе. Але вже відчувалося, що березневі зливи не забаряться. Небо поступово згасало. Невдовзі я опинився у темряві, в тиші. Жодного запаху, жодного відчуття, нічого. Завіса.

Я мав рівно сім років і щойно вперше помер.